

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold., pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani 12. septembra 1883.

O b s e g: Naredbe zoper trtno uš. — Zoper ovčič, posebno pri kravah koj po teletu. — Češpljevim drevescem gnojiti. — Gospodarske novice. — Potovanje cesarjevo po Kranjskem. (Dalje.) — Spomini na veliko slavjansko romanje v Rim leta 1881. (Dalje.) — Podoba (povest). (Dalje.) — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.**Naredbe zoper trtno uš.**

Tudi slovenskim vinorejcem preti uže iz bližine velika nevarnost za vinorejo po trtni uši. Marsikateri sloveč slovenski vinski kraj ima uže v svojih vinogradih tega nevarnega gosta, in njemu pridružujejo se, kakor nam dokazujejo noveje žalostne dogodbe pri Brežicah, še druge ne manj hude nezgode.

Ako tedaj slovenske vinorejce sploh opominjamo, trtno uš kot najnevarnejšega uničevalca vinogradov opazovati z največo skrbnostjo, posebno zato, ker se skrivaj prikrade v vinograde in tudi potem ne konča vseh vinskih trt naenkrat in tudi posamezne napadene trte naenkrat, temveč polagoma in se potem širi po razmerah hitreje ali bolj počasi; ako tedaj vinorejcem priporočamo največo pozornost sploh, opominjamo jih pa še posebej, da se natanko držijo vseh naredeb, katere izdajajo za to poklicane oblastnije v ta namen, da se zabrani razširjevanje trtne uši.

Žalibog uči nas skušnja, da se kljub vsem najostrejšim naredbam zoper trtno uš ta bolj in bolj širi, in ako ni dvomiti, da one naredbe ravno zato nimajo zaželenega upeha, ker jih vinorejci sami celó nič ali vsaj dosti natanko ne spolnujejo, moramo vendar zopet in zopet opominjati naše vinorejce, katerih gospodarskemu obstanku ravno trtna uš v prvi vrsti preti, da naj vendar tudi sami z vso močjo pripomorejo pri zatiranju in brambah zoper trtno uš. — Sovražnik ta pa ne leze samo od soseda do soseda, ker znano je, da smo ga mi dobili v Klosterneuburg iz daljne Francoske, in ako si naročimo rastlin ali družih reči, katerih se prijema trtna uš ali njena zalega, iz daljnih krajev, je tudi za nas oni sovražnik v daljnih krajih enako nevaren in še bolj, kakor v bližini, kjer se ga prostovoljno ali tudi prisiljeni vsaj vemo varovati.

Zavoljo take nevarnosti trtne uši so pa tudi naredbe zoper njo deloma krajne, deloma pa mednarodne, in take naredbe imajo pri nas podlago v mednarodni pogodbi brnski od dne 3. novembra 1881. drž. zak. l. št. 105 letnika 1882.

Opiraje se na to pogodbo izdalo je c. kr. namestništvo nižeavstrijsko na Dunaji dne 16. avgusta 1883. šte. 36.294 naredbo, katera je za naše vinorejce prav

tiste pomenljivosti, kakor za one, ki so vinogradom v deželi nižeavstrijski bliže; ako le kdo naših vinorejcev dobiva tu ali tam iz onih krajev reči, po katerih se trtna uš in njena zalega more zanašati tudi v druge kraje, zato hočemo vinorejcem slovenskim tudi podati tukaj najpomembnejše določbe one nove naredbe z opombo, da se jih v lasten dobiček držé natanko:

1. Trtno uš imajo na Nižeavstrijskem v štirih političnih okrajih, namreč: v Hernalsu, Korneuburgu, Oberhollabrunnu in Badenu in iz teh je popolnem prepovedano izvažanje in odpošiljavanje trt, suhega trtnega lesa, trtnega listja ali perja (tudi kot zavitek), draž, gnoja, komposta in gnojne prsti, pa tudi uže rabljenih spalirjev in kolov.

Izrekoma pa je prepovedano iz občin trtno-ušivih: Klosterneuburg, Weidling, Nussdorf, Heiligenstadt, Kahlenbergdorf, Grinzing in Kritzensdorf — okraja Hernals; — Stainabrunn, Langenzersdorf in Stammersdorf političnega okraja Korneuburg; — Bergau, Grossstelzendorf in Göllersdorf političnega okraja Oberhollabrunn, Pfaffstätten in Traiskirchen političnega okraja Baden je prepovedano, zgoraj naštetih reči prenašati tudi ne v druge občine ravno teh političnih okrajev.

2. Izvažanje rastlin razun trt, grmovja in družih pridelkov iz drevesnic, vrtov, hiš za rastline in oranžerij iz okrožja zgoraj imenovanih štirih političnih okrajev dovoljuje se samo s sledečimi pogoji: Pred vsem morajo imenovane reči biti tako zavite, da se potrebne preiskave lahko izvršijo, in mora odpošiljavec in pa politična okrajna oblastnija sledeče potrditi:

- a) da so vzete iz takega prostega ali ograjenega zemljišča, katero je od vsake vinske trte oddaljeno vsaj za 20 metrov prostora, ali pa vsaj od trtnih korenin s tako zapreko ločeno, katero politična oblastnija spozná za zadostno;
- b) da na onem zemljišču samem ne raste nobena vinska trta;
- c) da na njem tudi ni spravljenih vinskih trt;
- d) da je, ako bi bile na dotičnem zemljišču ušive trte, dano poroštvo za to, da so popolnem pokončane, in da se je ono skoz tri leta desinficiralo in preiskavalo, tako, da je popolno uničenje uši iz korenin zagotovljeno.

Omenjena izjava odpošiljavca mora:

1. potrditi, da je vsa pošiljatev iz njegove naprave,
2. obseči napoved konečnega kraja, kamor je namenjena,
3. potrditi, da v zavoji ni trt,
4. napovedati, ali so v pošiljatvi rastline in kepe prsti,
5. in podpis pošiljavčev.

Potrdilo dotične politične oblasti, v katere okrožji je dotična naprava, drevesnica itd., sme se oddati samo na podlagi izreka uradnega izvedenca.

Ako izvedenec izreče, da je v pošiljatvi trtna uš, tedaj zapadejo dotične reči in se imajo z zavojem vred na mestu sežgati, priprave, v katerih so se prevažale, pa se imajo tako osnažiti, kakor izvedenec zapové.

3. Vino, grozdje, peške od grozdja, odrezane cvetice, zeljnad in sadje vsake vrste v kupčiji in prometu niso nikakor omejene.

Gledé pošiljatev v odstavkih 1. 2. in 3. omenjenih rastlin in družih reči iz občine te dežele v tuje dežele in narobe iz tujih dežel na Niževavstrijsko sklicuje se na mednarodno pogodbo v Bernu od dne 3. novembra 1881., ministerske naredbe od 16. marcija 1880. leta, 15. julija 1882. in od 1. maja 1883.

Prepoved izvažanja trt itd. iz okrajev v 1. omenjenih veljá tudi za tuje dežele.

4. Konečno se opominja, da je kupčija s koreninastimi trtami vsake vrste izrečena v ministerski naredbi od 29. julija 1882. l. prepovedana v vseh kraljevstvih in deželah zastopanih v državnem zboru.

5. Prestopki te naredbe kaznujejo se po §. 17. državne postave od 3. aprila 1875. leta št. 61.

S to naredbo stopi ob moč tukajšnji razglas od 23. marca 1880. l. št. 10.295.

Gospodarske izkušnje.

Zoper ovčič, posebno pri kravah koj po teletu,

skuša se pri nas na kmetih na stotine čudovitih pripomočkov, kateri pa kravam redko kdaj pomagajo. — Najboljši pripomoček zabraniti ovčič, je ta, da se krava ne prehladi, in to odvrniti ni težko. Dotična, na novo molzna krava priveže se v hlevu v zatišje, kjer je ne zadeva prepih od vrat in oken. Dobro je pri hlevih varovati, da niso vrata in okna na obeh stranéh hleva ob enem odprta.

Druga napaka je, ako se krava pusti ležati na mokrih mrzlih tleh, ker tudi od tega postane krava ovčičasta, in po dolgem ozdravljanji še zgubi mleko do malega popolnem. — Živinorejci! — skrbite za to, da se iz vaših hlevov gnojnica hitro, sproti odteka, da se gnoj po večkrat, vsaj po enkrat na dan izkidava, da dobi živina dosti suhe stelje, da ne bodo molzne krave stale na prepihu ali tik vedno odprtih vrat, in o ovčiču ne bote imeli tožiti nič več!

Češpljevim drevesom gnojiti

priporoča se mnogokrat, da je za drevo in njegovo rodovitnost posebno koristno, prav zanimiva, akoravno stara poskušnja; o tej zadevi pa pripoveduje nemški časnik „Der Obstgarten“, ki jo je posnel iz 50 let stare knjige, v kateri pripoveduje kmetovalec Miha Zizelsberger to-le:

„Kakor se je po naključji napravila marsikatera koristna iznajdba, tako se je tudi meni zgodilo s češpljevim drevesom. Leta 1815. prisiljen sem bil svojo hišo podreti in jo na novo zidati, in zato sem moral za

delavce svoje napraviti začasno stranišče in v ta namen odločil sem prostor na vrtu tik hiše med dvema starima češpljevima drevesoma, misleč si, da ju ne bode posebno škoda, ako bi tudi poginila. Pa zmotil sem se, ker oni dve stari drevesi živite še danes, po 18 letih in prinašate bogato sadu. — Koj prvo leto začeli ste stari drevesi poganjati močne mladike, perje postalo je lepe zdrave barve, na kratko: starčka stala sta v jeseni kakor dva krepka moža in prihodnje leto obrodila sta obilo lepega sadja. To me je napeljalo, še ono jesen z 12 češpljevimi drevesi tako-le ravnati:

Ker so bila drevesa vsa na senožeti, dal sem pri vsakem drevesu po vatel daleč od debla odstraniti vso rušino, prst do korenin odkopati, potem pa k vsakemu drevesu stresti eno brento človeškega gnoja, čez gnoj pa zopet prej odstranjeno rušino. — Vspeh bil je prihodnje poletje zanimiv, še večja pa izdatna rodovitnost družega leta. ker moral sem vse veje podpreti, da se niso odkrehnile. — Ker imam 200 češpljevih dreves in se nisem zanesel, da bi se enako smelo ravnati z mladimi češpljami, poskusil sem to v jeseni s 15 mladimi češpljami, ki so nekaj zanikrno rastle, in našel sem vspeh še bolj očividni kakor pri starem drevju. Od tega časa razdelil sem svoje češplje v tri vrste, vsako leto s tretjino ravnam po zgoraj popisanem načinu, in vsako leto imam v resnici čudovito bogat pridelek.

Marsikateremu sadjerejcu to ravnanje ne bo po volji, ker bo mislil, da se sad navzame slabega duha od gnoja; pa temu ni tako, ker z drevjem jaz ravnam tako še le tedaj, ko je listje odpadlo in potem dež, zima in mraz odpravi iz gnoja vse tako, da ne ostane tudi ne najmanjšega sledu. Razun obilega in lepega sadu doseže se pa po tem ravnanji še družega dobička. Vseh 18 let nisem zapazil na nobeni češplji več, da bi se odcejala iz nje smola, tudi vej se ne posuši več toliko, črvi ne zahajajo več pod kožo, in bogata trava, ki krog češpelj raste, uže sama obilno povrne v ta namen porabljeni gnoj.

Gospodarske novice.

Koliko mesarjenje nese na Dunaji.

Pretekli mesec zaklali so za poskušnjo na Dunaji v tamošnji klavnici vpričo komisije vola. Vol tehtal je živ 695 kil, veljal je 311 gold. 45 kr., stržilo pa se je za-nj 331 gold. 16 kr., tako da je po odšteti vžitnini 10 gold. 50 kr. in klavnini 70 kr. mesarju ostalo samo 8 gold. 51 kr. dobička. — K temu izidu poskušnje dostavlja nek dunajsk gospodarski list: „Kdor vé, kako visoke gospodarske stroške imajo dunajski mesarji, kako dobro ti gospodje živé in kako lepe hiše si zidajo, mora o tem izidu poskušnje kar strmeti. Ako bi mesarji res pri vsakem volu samo 8½ gold. zaslužili in s tem morali vse omenjene stroške poplačevati, gotovo da v štirih tednih pridejo vsi v mestno ubožno hišo! — Komu se hoče s takim klanjem za poskušnjo X za U delati?!

Velikansko vinsko trto v Radgoni

ima kovač Schütze, kakor pripoveduje „W. l. Z.“, katere glavno deblo se razprostira čez 16 metrov dolge gredi, katere pokriva v širjavi štirih metrov. Trto cenijo, da je stara okoli 54 let, in ta ima zdaj 3000 grozdov, vsi v dobri rasti. Gospodar pridelal je v dobrih letih od same te trte blizo 6 veder vina.